

การพัฒนามารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”

The Development of Thailand Courtesy of Smiling and Begging for
Matthayomsuksa 3 Students in Sadao Khanchaikamphalanonanusorn School

วิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง^{1*} และรัชณี วนาพิทักษ์วงศ์²

Wiwat Jankingthong^{1*} and Ratchanee Wanapitakwong²

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Assistant Professor Dr., Department of Marketing, Hatyai Business School, Hatyai University

² ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสะเดา
“ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”

² Teachers of special expertise, Social Studies, Religion and Culture, Sadao Khanchai Kamphalanon
Anusorn School

* Corresponding author, E-mail: janwiwat@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” โดยศึกษากับนักเรียนจำนวน 405 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมิน จำนวน 5 ชุด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนได้คะแนนมารยาทไทย ด้านการยิ้มและการไหว้หลังจากเรียนรู้จากครูสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนรู้จากครู อีกทั้งนักเรียนสามารถปฏิบัติมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ อยู่ในระดับดี และดีมาก นอกจากนี้ครู และผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: มารยาทไทย การยิ้ม การไหว้

Abstract

The purpose of this study is to development of Thai courtesy of smiling and wai (Thai greeting style) for Matthayomsuksa 3 students in Sadao Khanchaikamphalanonanusorn school. The target group of this study was composed of four hundred and four students. The instrument for data collection were evaluation form five sets and analyzed by using percentage, mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.)

The results of this study revealed that the students had scores of the Thai courtesy of smiling and wai after learning from the teacher, higher than the scores before learning from the teacher. In addition, the students could practice Thai courtesy of smiling and wai in a good and very good level. Finally, teachers and parents were satisfied with the highest level of practice smiling and begging for students.

Keywords: Thai Courtesy, Smiling, Wai

ความเป็นมาและความสำคัญ

เมืองไทยได้รับการขนานนามจากนานาประเทศว่า "สยามเมืองยิ้ม" เนื่องจากชาวต่างชาติพากันประทับใจกับ "ยิ้มสยาม" เป็นยิ้มพิมพ์ใจที่ว่าคนไทยนั้นยิ้มเก่ง ยิ้มง่าย หลายครั้งที่สื่อสารภาษาถิ่นกันไม่เข้าใจ แต่คนไทยจะยิ้มไว้ก่อนเสมอ ทำให้อีกฝ่ายรู้สึกอบอุ่นใจว่าจะได้รับความช่วยเหลือด้วยไมตรีจิต และด้วยความมีน้ำใจ โดยการยิ้มเป็นการส่งสัญญาณแห่งมิตรภาพ และแสดงถึงความจริงใจต่อกัน รวมถึงเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของไทย (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2545) ในขณะที่การไหว้ก็เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของไทย เป็นการแสดงออกด้วยการทักทายเวลาพบปะกันหรือลาจากกัน รวมถึงการแสดงถึงการมีสัมมาคารวะและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เนื่องจากคนไทยเป็นคนที่มีความอ่อนน้อม การไหว้จึงเป็นธรรมเนียมการทักทายและแสดงความเคารพพร้อมกับการกล่าวคำว่า "สวัสดี" ศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล ราชบัณฑิต ได้เขียนเรื่องการไหว้ไว้ว่า นักเรียนก่อนที่จะไปโรงเรียน และเมื่อกลับจากโรงเรียนมาถึงบ้าน นักเรียนจะไหว้พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เมื่อนักเรียนไปถึงโรงเรียนและเมื่อกลับจากโรงเรียน นักเรียนจะไหว้คุณครู การไหว้ทำให้ผู้ใหญ่รักและเอ็นดู คนที่พบเห็นก็ชื่นชม นอกจากนี้ นายพะยอม แก้วกำเนิด อดีตเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวว่า การไหว้เป็นภาษาท่าทางที่เป็นการทักทาย และการแสดงออกถึงความรัก และความเคารพที่มีต่อกัน (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2556) ด้วยเหตุนี้การยิ้มและการไหว้จึงเป็นการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ตราบนานชั่วลูกชั่วหลานสืบไป

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงล้าหน้าไปหลายด้าน มีการรับเอาวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้ามาจำนวนมาก และแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว ครอบคลุมประเพณี แบบแผน ความประพฤติกติของเยาวชนไทย จนแทบจะไม่เหลือเอกลักษณ์ของชาติไทย โดยนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนเกิดการคล้อยตามวัฒนธรรมของต่างชาติที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดกิจกรรมารยาทที่แข่งกระด้าง เฉยเมย ขาดความอบอุ่น และขาดการแสดงความรักต่อผู้อาวุโส เนื่องจากเยาวชนขาดการปลูกฝังเรื่องมารยาทไทย (วัลดา สุวรรณภาศรี, 2550) อีกทั้งไม่ได้รับการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมทั้งที่บ้านและโรงเรียนเพราะผู้ปกครองในปัจจุบันมีภาระงานมาก ส่วนทางโรงเรียนครูผู้สอนต้องรีบเร่งสอนให้ครบตามตัวชี้วัด และมุ่งเน้นให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อทำข้อสอบ o-net ให้ได้คะแนนสูง ทำให้ขาดการสอนด้านมารยาทที่พึงปฏิบัติในสังคมแก่เยาวชน ส่งผลให้เยาวชนไทยไม่สามารถปฏิบัติมารยาทไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นการดำรงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมอันดีของไทยไว้ได้นั้น ต้องเริ่มที่นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ

แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2550-2559 ของกระทรวงวัฒนธรรมมีเป้าหมายสำคัญ คือการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมั่นคงทางวัฒนธรรม การส่งเสริมให้คนไทยมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ การเสริมสร้างความเข้มแข็งสร้างจิตสำนึก ค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงงามของคนในชาติ การธำรงรักษาวัฒนธรรมด้านมารยาทไทยอันเป็นรูปแบบปฏิบัติของคนไทย ตลอดจนการสร้างภาคภูมิใจในความเป็นไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงวัฒนธรรม, 2550) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาร่วมกันปลูกฝังค่านิยมด้านจริยธรรมที่พึงงามให้นักเรียน โดยให้เห็นถึงคุณค่าของเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่พึงงามของไทย เพื่อให้นักเรียนดำรงตนเป็นผู้มีมารยาท มีค่าควรแก่การยกย่อง โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2556 โดยได้กำหนดจุดเน้นในการพัฒนาการศึกษา 8 ข้อ และ 1 ใน 8 ข้อ คือการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นไทย และมีมารยาทในการปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสมกับกาลเทศะและสังคม เช่น การยิ้ม การไหว้ทักทาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16, 2556) อีกทั้งการยิ้มแย้มแจ่มใสเพื่อทักทายผู้ที่พบเห็น และการไหว้คุณพ่อคุณแม่ ผู้ปกครอง และครูบาอาจารย์เพื่อแสดงความเคารพเป็นวิธีการทำความดีใน 80 วิธีทำดีถวายในหลวงที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม โดยมุ่งให้ทุกคนเลือกปฏิบัติตามความถนัดและความชอบ เพื่อเป็นการทำความดีถวายแด่ในหลวง (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2550) โดยการจัดเป็นกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม และให้นักเรียนได้แสดงออกถึงการทำความดีถวายเป็นพระราชกุศลเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โดยการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในวันพ่อแห่งชาติ (ศูนย์การจัดการการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) จากความสำคัญและที่มาของปัญหาดังกล่าว จึงเห็นควรพัฒนามารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ชรรค์

ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” เพื่อปลูกฝังและสืบทอดให้เยาวชนเข้าใจในคุณค่าของมารยาทไทย อันเป็นวัฒนธรรมที่งดงามของชาติ และดำรงรักษามารยาทไทยได้แก่ การยิ้ม และการไหว้ อันเป็นรูปแบบปฏิบัติของคนไทยให้คงอยู่คู่ชาติไทยสืบไป ตลอดจนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะ มีความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้อื่น และเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี สร้างความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น และเป็นการร่วมใจกันทำความดีถวายในหลวง

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ชรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”

ขอบเขตการศึกษา

การพัฒนามารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ชรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โครงการนี้มุ่งศึกษาความรู้ ความเข้าใจ มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ และสามารถแสดงการยิ้ม และการไหว้ที่คนไทยพึงปฏิบัติในสังคมได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ มุ่งศึกษา โรงเรียนสะเดา “ชรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”
3. ขอบเขตด้านประชากร มุ่งศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ชรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ใช้เวลาในการดำเนินการ ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2556 ถึงธันวาคม 2556

แนวคิดและทฤษฎี

การพัฒนามารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ชรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีบุคลิกภาพเกี่ยวกับการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ มาเป็นกรอบทฤษฎีในการพัฒนาบุคลิกภาพด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ชรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาได้อธิบายถึงการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ซึ่งตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นสัญลักษณ์หรือตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ หรือรูปภาพก็ได้ นอกจากนี้คำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัวแบบได้ และมนุษย์จะเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเอง เนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ ดังนั้นการเรียนรู้ของ

ผู้เรียนจึงเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมต่างมีอิทธิพลต่อกัน โดยในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตหรือการเรียนรู้โดยตัวแบบมีกระบวนการที่สำคัญดังนี้ (Bandura, 1986)

1. กระบวนการความใส่ใจ (Attention) มุ่งเน้นความใส่ใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าผู้เรียนไม่มีความใส่ใจในการเรียนรู้ โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบนั้น ก็จะไม่เกิดพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้น ดังนั้นทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา จึงให้ความสำคัญกับความใส่ใจของผู้เรียนเป็นอันดับแรก โดยตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อความใส่ใจของผู้เรียนหลายอย่าง อาทิ เพศ เพราะโดยส่วนใหญ่ ผู้เรียนจะนิยมเลียนแบบคนเพศเดียวกัน นอกจากนี้คุณลักษณะของตัวแบบก็มีส่วนสำคัญต่อกระบวนการเลียนแบบ โดยส่วนใหญ่ผู้เรียนจะให้ความสนใจและใส่ใจกับตัวแบบที่มีลักษณะที่โดดเด่น เช่น ผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดในด้านนั้น ผู้มีความสามารถสูงในด้านนั้น หรือผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นต้น

2. กระบวนการจดจำ (Retention Process) เป็นการบันทึกสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการสังเกตหรือเลียนแบบจากตัวแบบไว้ในความทรงจำระยะยาว โดยการจดจำสิ่งต่าง ๆ จากตัวแบบให้ได้ครบถ้วน ผู้เรียนจะต้องมีสมาธิจดจ่ออยู่กับตัวแบบอย่างเดี่ยว และสามารถระลึกถึงสิ่งที่สังเกตเป็นภาพในใจ (Visual Imagery) รวมถึงสามารถเข้ารหัสเป็นคำพูดหรือถ้อยคำ (Verbal Coding) หากสามารถทำได้เช่นนี้ ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวแบบได้ และสามารถจดจำได้ไม่ลืมเลือน แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานมาก นอกจากนี้การได้เห็นตัวแบบแสดงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ซ้ำ ๆ หลายครั้ง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้ดียิ่งขึ้น

3. กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ (Reproduction Process) เป็นกระบวนการแสดงที่ผู้เรียนแปรสภาพ (Transform) ในส่วนที่เป็นภาพในใจ (Visual Image) หรือสิ่งที่จำเป็นรหัสคำพูดหรือถ้อยคำ (Verbal Coding) เพื่อให้แสดงออกมาเป็นการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ โดยปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นในการเลียนแบบของผู้เรียน เพราะหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมก็จะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ นอกจากนี้การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบไม่ใช่เป็นพฤติกรรมที่ลอกแบบอย่างตรงไปตรงมา ฉะนั้นการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกัน โดยผู้เรียนบางคนอาจทำได้ดีกว่าตัวแบบที่ตนสังเกต หรือบางคนสามารถเลียนแบบได้เหมือนตัวแบบมาก ในขณะที่บางคนสามารถแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบเพียงเล็กน้อย ดังนั้นคุณครูผู้ที่ทำหน้าที่สังเกตการณ์การแสดงพฤติกรรมของผู้เรียน จำเป็นต้องหาข้อบกพร่องของการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละบุคคล และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

4. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) เป็นการเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน โดยแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกตหรือเลียนแบบนั้น เกิดจากผู้เรียนมีความคาดหวังว่า เมื่อแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบแล้วจะทำให้ได้รับรางวัล หรือผลประโยชน์บางอย่าง

รวมถึงการยอมแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกทำโทษ ฉะนั้นการให้รางวัลหรือการทำโทษก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเปลี่ยนแบบ โดยผู้เรียนจะเรียนรู้เมื่อเห็นว่าพฤติกรรมของคนอื่นได้รับการเสริมแรง โดยจะยอมปรับพฤติกรรมตามแบบนั้น

ทฤษฎีเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมต่างมีอิทธิพลต่อกัน สอดคล้องกับการจัดโครงการ ยิ้มง่าย ไหว้สวย ตามวิถีไทย ร่วมใจถวายในหลวง เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ทางด้านการยิ้ม และการไหว้ตามวิถีไทย เพื่อเป็นการทำความดีถวายแก่ในหลวง ในการดำเนินการของโครงการนี้ได้ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยผู้เรียนคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” และสิ่งแวดล้อมในสังคมคือ ครู และนักเรียนแกนนำที่คัดเลือกสมาชิกในชุมนุมส่งเสริมมารยาทไทย ซึ่งใช้เป็นตัวแบบในการสังเกตหรือเลียนแบบของนักเรียน

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสะเดา “ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” ในปีการศึกษา 2556 จำนวน 12 ห้อง มีนักเรียนทั้งสิ้น 405 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) นักเรียนที่ปฏิบัติมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ มีจำนวน 385 คน 2) นักเรียนที่เป็นสมาชิกในชุมนุมส่งเสริมมารยาทไทย และได้รับการคัดเลือกให้เป็นนักเรียนแกนนำ เพื่อสาธิตมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ มีจำนวน 20 คน โดยนักเรียนจำนวน 405 คนเข้าร่วมประกวดในโครงการ ยิ้มง่าย ไหว้สวย ตามวิถีไทยร่วมใจถวายในหลวง โดยทำการประกวดเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 6 คนมีจำนวนกลุ่มทั้งสิ้น 82 กลุ่ม ทั้งนี้ให้นักเรียนทุกคนประเมินโครงการยิ้มง่าย ไหว้สวย ตามวิถีไทย ร่วมใจถวายในหลวง หลังจากการประกวดมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้เสร็จสิ้น และให้นักเรียนทุกคนประเมินการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของตนเองตามข้อคำถามในแบบประเมิน และส่งแบบประเมินให้ครู หลังจากการประกวดมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้เสร็จสิ้น 1 สัปดาห์
2. ครูที่อยู่ในชุมนุมส่งเสริมมารยาทไทย จำนวน 3 คน ทำหน้าที่เป็นกรรมการให้คะแนนในการประกวดมารยาทไทยในโครงการ ยิ้มง่าย ไหว้สวย ตามวิถีไทย ร่วมใจถวายในหลวง
3. ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 2 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความพึงพอใจต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนที่โรงเรียน เพื่อติดตามผลการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยครูจะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนด้านการยิ้ม และการไหว้อย่างต่อเนื่อง และทำการประเมินนักเรียนตามข้อคำถามในแบบประเมิน โดยประเมินนักเรียนทุกคนให้เสร็จเรียบร้อย หลังจากการประกวดมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้เสร็จสิ้น 1 สัปดาห์

4. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 405 คน โดยผู้ปกครอง 1 คนประเมินเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในปกครองของตน เพื่อติดตามผลการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่บ้าน โดยเป็นการประเมินความพึงพอใจต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนที่บ้าน ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนได้รับแบบประเมินความพึงพอใจหลังจากนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้แล้ว โดยผู้ปกครองนักเรียนทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนด้านการยิ้ม และการไหว้อย่างต่อเนื่อง และทำการประเมินนักเรียนตามข้อคำถามในแบบประเมิน โดยส่งแบบประเมินหลังจากการประกวดมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้เสร็จสิ้น 1 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

แบบประเมินมีจำนวน 5 แบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบประเมินความรู้มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียน มีข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามด้านการยิ้มจำนวน 4 ข้อ และข้อคำถามด้านการไหว้จำนวน 6 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกคำตอบ 1 ข้อ จากตัวเลือกทั้งหมด 4 ข้อ (ก ข ค ง) แต่ละข้อมีคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน โดยมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน

2. แบบประเมินการให้คะแนนการประกวดมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ ของนักเรียน มีข้อคำถามในการให้คะแนนจำนวน 3 ข้อ คือ 1) การยิ้มแย้มแจ่มใส โดยพิจารณาจากการยิ้มของนักเรียนในช่วงเวลาที่ทำการประกวดมารยาทไทย 2) ความถูกต้องในการปฏิบัติด้านการไหว้ โดยให้นักเรียนแสดงการไหว้ระดับที่ ๒ ใช้สำหรับไหว้ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ครู อาจารย์ และผู้ที่มีเราเคารพนับถืออย่างสูง และ 3) ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ โดยพิจารณาจากความพร้อมเพรียงของนักเรียนในกลุ่มในการปฏิบัติด้านการไหว้ โดยกำหนดมาตรวัดเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน

3. แบบประเมินตนเองของนักเรียนด้านการยิ้ม และการไหว้ มีข้อคำถามทั้งหมด 13 ข้อ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ด้าน คือ 1) ด้านการยิ้ม และ 2) ด้านการไหว้ลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ จาก เห็นด้วยมากที่สุด (5 คะแนน) ถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด (1 คะแนน) รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ก

4. แบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียน มีข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ด้าน คือ 1) ด้านการยิ้ม และ 2) ด้านการไหว้ ลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ จาก พึงพอใจมากที่สุด (5 คะแนน) ถึง พึงพอใจน้อยที่สุด (1 คะแนน)

5. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียน มีข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ด้าน คือ 1) ด้านการยิ้ม และ 2) ด้านการไหว้ ลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ จาก พึงพอใจมากที่สุด (5 คะแนน) ถึง พึงพอใจน้อยที่สุด (1 คะแนน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ประกอบด้วย ข้อมูลทฤษฎีภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลทฤษฎีภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมารยาทไทยด้านการยิ้ม และการไหว้ จากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ เอกสารโครงการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการเก็บรวบรวมจากแบบประเมินที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหา ซึ่งแบบประเมินประกอบด้วย 6 ชุด แต่ละชุดจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบประเมินความรู้ ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียน โดยให้นักเรียนแต่ละคนทำแบบประเมินความรู้ เพื่อทดสอบความรู้ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียน ทั้งก่อนและหลังการอบรม จากนั้นเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลัง

2.2 แบบประเมินการให้คะแนนการประกวดมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ ของนักเรียนโดยนำแบบประเมินให้แก่คณะกรรมการจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ประเมินการปฏิบัติมารยาทไทยด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนเพื่อให้คะแนนนักเรียนแต่ละกลุ่ม จากนั้นรวมคะแนนของคณะกรรมการทั้ง 3 ท่านเพื่อหากลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด

2.3 แบบประเมินตนเองของนักเรียนด้านการยิ้ม และการไหว้โดยนำแบบประเมินให้นักเรียนประเมินตนเอง หลังจากจบโครงการ

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียน โดยครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ด้านการยิ้ม และการไหว้ และให้คะแนนนักเรียนแต่ละคนในแบบประเมินตามระดับความพึงพอใจของครู

2.5 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนโดยนำแบบประเมินให้แก่ผู้ปกครองนักเรียน และให้ผู้ปกครองนักเรียนแต่ละคนสังเกตพฤติกรรม ด้านการยิ้ม และการไหว้ ของนักเรียนที่อยู่ในปกครองของตน และให้คะแนนในแบบประเมินตามระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในงานสถิติโดยเลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

1. ประเมินความรู้มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 ห้อง ก่อนและหลังการให้ความรู้ พบว่า ก่อนการให้ความรู้มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 ห้อง มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.60 – 6.74 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน มีระดับคุณภาพของความรู้มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้อยู่ในระดับคุณภาพดี จำนวน 2 ห้อง ระดับคุณภาพพอใช้ จำนวน 1 ห้อง และระดับคุณภาพที่ควรปรับปรุง จำนวน 9 ห้อง แต่หลังจากที่ครูได้ให้ความรู้ และให้นักเรียนทำแบบประเมินอีกครั้ง ผลการประเมินหลังการให้ความรู้ มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 7.46 – 9.54 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน มีระดับคุณภาพของความรู้มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม จำนวน 9 ห้อง และมีระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 3 ห้อง

2. ประเมินการให้คะแนนการประกวดมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 82 กลุ่ม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 82 กลุ่ม ปฏิบัติมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ได้คะแนนเฉลี่ย 38.26 คะแนนจากคะแนนเต็ม 45 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.01 และหากพิจารณาเป็นรายกลุ่มพบว่า ทั้ง 82 กลุ่มมีระดับคุณภาพของการปฏิบัติมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้อยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม และดีมาก โดยจำนวน 57 กลุ่มอยู่ในระดับดีเยี่ยม และจำนวน 25 กลุ่มอยู่ในระดับดีมาก

3. ประเมินตนเองด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 405 คน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีระดับความคิดเห็นต่อการประเมินตนเองด้านการยิ้มและการไหว้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 405 คน พบว่า ครูมีระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 405 คน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากผลคะแนนความรู้มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังจากที่ครูได้ให้ความรู้มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนการให้ความรู้ เป็นเพราะการให้ความรู้มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ทำให้นักเรียนได้รับความรู้มารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ที่ถูกต้อง นอกจากนี้ นักเรียนสามารถปฏิบัติมารยาทไทย ด้านการยิ้ม และการไหว้ได้คะแนน

เฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก และดี เป็นเพราะครูผู้สอนใช้กระบวนการเรียนรู้ และมุ่งเน้นกระบวนการใฝ่ใจ นักเรียนเป็นสำคัญ และให้นักเรียนแกนนำเป็นตัวแบบในการปฏิบัติ และจากผลการประเมินตนเอง ด้านการยิ้ม และการไหว้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นต่อการประเมินตนเองด้านการยิ้ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สมชาย วิริยะยุทธกร และคณะ (2553) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติ ด้านการยิ้ม ส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และมีความมั่นใจมากขึ้น นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติด้านการยิ้มของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิเคราะห์แบบประเมินในข้อคำถามที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดในแต่ละด้าน มีดังนี้

1. การประเมินตนเองด้านการยิ้ม และการไหว้ พบว่า ในข้อคำถามเกี่ยวกับการยิ้มแย้มแจ่มใสของนักเรียนเมื่อพบกับครูที่ไม่เคยสอน และข้อคำถามเกี่ยวกับการไหว้ครูที่ไม่เคยสอนมีคะแนนน้อยที่สุด ดังนั้นในการฝึกฝนการยิ้มและการไหว้ของนักเรียน จึงควรฝึกฝนให้นักเรียนยิ้มและไหว้กับครูทุกคนทั้งครูที่เคยสอนและครูที่ไม่เคยสอน

2. ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการปฏิบัติด้านการยิ้มของนักเรียน พบว่า ในข้อคำถามเกี่ยวกับการยิ้มแย้มแจ่มใสของนักเรียนเมื่อพบกับผู้อื่น มีคะแนนน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนส่วนหนึ่งจะยิ้มให้เฉพาะกับคนที่รู้จัก และคุ้นเคยเท่านั้น ดังนั้น จึงควรฝึกฝนให้นักเรียนยิ้มกับคนที่ไม่รู้จักให้มากขึ้น ในขณะที่ด้านการไหว้ของนักเรียน พบว่า ในข้อคำถามเกี่ยวกับการไหว้ผู้ปกครองทุกครั้งทั้งก่อนไปโรงเรียน และหลังจากกลับจากโรงเรียน มีคะแนนน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนส่วนหนึ่งเร่งรีบที่จะไปโรงเรียน ทำให้บางครั้งลืมไหว้ผู้ปกครอง ดังนั้นจึงควรย้ำเตือนให้นักเรียนจะต้องไหว้ผู้ปกครองทุกครั้งทั้งก่อนไปโรงเรียน และหลังจากกลับจากโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). 80 วิธีทำดีถวาย “ในหลวง” ต้อนรับปีมหา
มงคล 2550. สืบค้น 1 ส.ค. 2556. จาก <http://www.culture.go.th/thai/index.php?>
_____ . (2556). การไหว้ มารยาทไทยที่ควรสืบทอด. สืบค้น 1 ส.ค. 2556.
http://www.culture.go.th/thai/index.php?option=com_content&view
กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2545). คู่มือสร้างสุขด้วยรอยยิ้ม (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี :
องค์การทหารผ่านศึก.
วัลดา สุวรรณภาศรี. (2550). มารยาทไทย. กรุงเทพฯ: เพชรกระรัต.
ศูนย์การจัดการการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). การพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรม. สืบค้น 1 ส.ค. 2556.

<http://km.obec.go.th/main/?name=research&file>.

สมชาย วิริยะยุทธกร และคณะ. (2553). *วิถีธรรม วิถีไทยในโรงเรียนอนุบาลแห่ง*

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานวิจัย ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิง คุณธรรม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16. (2556). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2556*. สืบค้น

1 ส.ค. 2556. จาก <http://www.sea16.go.th/home/>

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). *แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.*

2550-2559. สืบค้น 1 ส.ค. 2556. จาก <http://www.mculture.go.th/policy>

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*.

Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall